

I

(Rezolucje, zalecenia i opinie)

REZOLUCJE

RADA

Rezolucja Rady i przedstawicieli rządów państw członkowskich zebranych w Radzie z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie promowania w UE rozwoju społeczno-gospodarczego i włączenia poprzez edukację: wkład kształcenia i szkolenia w europejski semestr 2016

(2016/C 105/01)

RADA UNII EUROPEJSKIEJ I PRZEDSTAWICIELE RZĄDÓW PAŃSTW CZŁONKOWSKICH ZEBRANI W RADZIE,

BIORĄC POD UWAGĘ:

- sporządzoną przez Komisję Europejską roczną analizę wzrostu gospodarczego na 2016 r.: Stabilizacja ożywienia gospodarczego i sprzyjanie konwergencji ⁽¹⁾,
- sporządzony przez Komisję Europejską Monitor Kształcenia i Szkolenia za rok 2015 r. ⁽²⁾,
- Wspólne sprawozdanie Rady i Komisji z 2015 r. z wdrażania strategicznych ram europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia („ET 2020”) – Nowe priorytety współpracy europejskiej w dziedzinie kształcenia i szkolenia ⁽³⁾,

STWIERDZAJĄ, ŻE:

Europa mierzy się obecnie z wielorakimi, występującymi jednocześnie wyzwaniami społecznymi.

Mimo że – ogólnie rzecz ujmując – w gospodarce Unii Europejskiej obserwuje się umiarkowane ożywienie, skutki, które kryzys finansowy i gospodarczy wywołał w naszych społeczeństwach, są wciąż widoczne. Różnice między poszczególnymi państwami członkowskimi i w samych państwach członkowskich nadal się pogłębiają, powodując długotrwałe zakłócenia równowagi. W wielu krajach wciąż odnotowuje się alarmująco wysokie bezrobocie wśród młodzieży oraz niedostateczny poziom wykształcenia.

Obecny kryzys uchodźczy stawia nasze społeczeństwa i systemy edukacji przed poważnymi wyzwaniami. Naszym wspólnym obowiązkiem jest stworzenie warunków umożliwiających wszystkim, niezależnie od statusu lub pochodzenia, rozwijanie swoich uzdolnień.

Jednocześnie nasze społeczeństwa stoją w obliczu zagrożeń związanych z rosnącą radykalizacją postaw prowadzącą w niektórych przypadkach do przemocy i terroryzmu. Uwydatnia to jeszcze bardziej, jak istotną rolę kształcenie i szkolenie odgrywają w promowaniu włączenia, aktywności obywatelskiej i wspólnych podstawowych wartości, jak to określono w deklaracji paryskiej z marca 2015 r. ⁽⁴⁾.

Te najważniejsze wyzwania są wyzwaniami wspólnymi, rzutującymi w sposób istotny na politykę edukacyjną. Aby zapewnić trwałe ożywienie gospodarcze oraz zmniejszyć różnice i nierównowagę, niezbędna jest reakcja, w ramach której państwa członkowskie podejmą działania wspólnie z instytucjami UE oraz razem z innymi organizacjami międzynarodowymi, takimi jak OECD, Rada Europy i Unesco ⁽⁵⁾,

UZNAJĄ, ŻE:

Wyposażenie ludzi w odpowiednie umiejętności, kompetencje i wiedzę napędza innowacje i wzrost gospodarczy oraz sprzyja samorealizacji i dobrostanowi. To najlepszy sposób na to, by zapobiegać bezrobociu, a przez to ograniczać zagrożenie ubóstwem i wykluczeniem społecznym ⁽⁶⁾.

⁽¹⁾ 14270/15.

⁽²⁾ ISBN 978-92-79-50621-5.

⁽³⁾ Dz.U. C 417 z 15.12.2015, s. 25.

⁽⁴⁾ Deklaracja w sprawie promowania – poprzez edukację – postaw obywatelskich oraz wspólnych wartości, którymi są wolność, tolerancja i niedyskryminacja (Paryż 17 marca 2015 r.).

⁽⁵⁾ W szczególności cel ONZ w zakresie zrównoważonego rozwoju nr 4 dotyczący edukacji i uczenia się przez całe życie [rezolucja ONZ nr 70/1 *Przekształcamy nasz świat: program działań na rzecz zrównoważonego rozwoju do roku 2030*].

⁽⁶⁾ Roczna analiza wzrostu gospodarczego na 2016 r. [14270/15, s. 8].

Niestety w procesie przechodzenia z etapu edukacji do etapu zatrudnienia wciąż mamy do czynienia ze znacznym niedoborem kwalifikacji i niedopasowaniem umiejętności, w związku z czym gospodarki europejskie mogą doświadczać braku odpowiednio wykwalifikowanych pracowników, a przez to tracić na potencjale wzrostu gospodarczego (⁷). Równie niesprzyjającą okolicznością jest jednak to, że wielu wysoko wykwalifikowanych pracowników może być zmuszonych wykonywać prace, w których ich uzdolnienia nie są w pełni wykorzystywane, to zaś może ograniczyć potencjał rozwoju tych osób (⁸).

Kształcenie i szkolenie mają do odegrania ważną rolę w tworzeniu spójności społecznej oraz dobrze funkcjonującego rynku pracy. Kształcenie i szkolenie – poprzez uwzględnianie różnorodności we wszelkich jej formach – powinny oferować wszystkim równe warunki oraz być istotnym czynnikiem włączenia społecznego i ekonomicznego grup defaworyzowanych. Jednocześnie kształcenie i szkolenie mają do odegrania kluczową rolę w rozwijaniu potencjału poszczególnych osób, a także w zwiększaniu zdolności do krytycznego myślenia oraz wyrażania sprawiedliwych i niezależnych sądów, w szczególności – ale nie wyłącznie – w kontekście mediów społecznościowych.

Mimo że pod wieloma względami systemy edukacji funkcjonują dobrze, a także wnoszą ważny wkład w potencjał wzrostu gospodarczego Europy oraz w budowanie otwartych i demokratycznych społeczeństw, wciąż mamy do czynienia z pewnymi istotnymi niedoskonałościami. Szczególnie niepokoi znaczna liczba uczących się, którzy nie uzyskują minimum wymaganego w edukacji, na co wskazują ostatnie dane dotyczące wskaźników wczesnego kończenia nauki (⁹) oraz poziomu umiejętności podstawowych (¹⁰). Status społeczno-ekonomiczny, pochodzenie ze środowiska migrantów oraz płeć są nadal istotnymi czynnikami warunkującymi wyniki w nauce (¹¹), a przez to ograniczającymi emancypacyjne skutki (¹²), jakie powinno nieść kształcenie i szkolenie,

W ZWIĄZKU Z POWYŻSZYM PRZEDKŁADAJĄ Radzie Europejskiej, która zbierze się w marcu 2016 r., następujący wkład w dziedzinie kształcenia i szkolenia:

1. Kształcenie i szkolenie powinny należeć do kluczowych elementów kompleksowego podejścia służącego wspieraniu rozwoju społeczno-gospodarczego i włączenia. Wymaga to ukierunkowanych reform systemów edukacji, po to by poprawić ich osiągnięcia pod względem wyników nauczania w ramach całościowych wysiłków niezbędnych do przywrócenia zatrudnienia i trwałego wzrostu gospodarczego. Zważywszy że inwestowanie w kształcenie i szkolenie sprzyja wzrostowi gospodarczemu oraz wspiera w krótkim terminie ożywienie, a w długim terminie – wzrost gospodarczy, należy traktować je priorytetowo na szczeblu regionalnym, krajowym i unijnym. Nie w każdym przypadku musi to oznaczać zwiększenie budżetów – zamiast tego może polegać na lepszym ukierunkowaniu wydatków i zapewnianiu odpowiednich zachęt służących poprawie jakości.
2. Rozwijanie umiejętności, kompetencji i wiedzy w perspektywie uczenia się przez całe życie jest kluczem do dobrze funkcjonującego rynku pracy, na którym mają szansę rozkwitnąć indywidualne uzdolnienia. Trzeba znaleźć sposoby pozwalające przygotować młodych ludzi na zmieniające się wymogi rynku pracy, a jednocześnie stale aktualizować i podnosić umiejętności młodych ludzi już obecnych na rynku pracy. Zarówno sektor edukacji, jak i sektor zatrudnienia powinny w trybie priorytetowym zająć się kwestią niedopasowania umiejętności i niedoboru kwalifikacji. Oznacza to m.in., że konieczne jest położenie większego nacisku na rozwijanie umiejętności przekrojowych (¹³) oraz że należy promować: uczenie się oparte na pracy, prognozowanie przyszłego zapotrzebowania na umiejętności oraz zawiązywanie partnerstw między sektorem edukacji a przedsiębiorstwami.

Rozwijanie umiejętności i kompetencji ma znaczenie nie tylko dla rynku pracy. Chodzi tu także o kształtowanie odpowiedzialnych obywateli zdolnych do aktywnego udziału w życiu społecznym i demokratycznym. Oba te cele się dopełniają, gdyż umiejętności i kompetencje potrzebne w społeczeństwie są pod wieloma względami istotne w miejscu pracy.

3. Należy kontynuować reformy strukturalne służące zmodernizowaniu naszych gospodarek, tak by wspierać rozwijanie umiejętności, kompetencji i wiedzy w celu stymulowania innowacji i wydajności oraz w celu promowania włączenia. Jednocześnie systemy edukacji powinny dążyć do zwiększenia swego oddziaływania emancypacyjnego poprzez zapewnienie wszystkim równych warunków bez względu na ich status społeczno-ekonomiczny, pochodzenie ze środowiska migrantów czy płeć. Oznacza to otwarcie systemów edukacji, po to by sprostać coraz większej różnorodności osób uczących się, oraz tworzenie powiązań ze wszystkimi odpowiednimi zainteresowanymi podmiotami,

(⁷) Szacuje się, że 39 % przedsiębiorstw ma trudności ze znalezieniem odpowiednio wykwalifikowanych pracowników [Trzecie badanie przedsiębiorstw w Europie (2013 r.), Eurofound].

(⁸) Cedefop, Europejskie badanie umiejętności i miejsc pracy, 2014 r.

(⁹) Monitor Kształcenia i Szkolenia za rok 2015, część 2. W 2014 r. unijny odsetek osób – w przedziale wiekowym 18–24 lata – wcześniej kończących naukę wynosił 11,1 %, czyli utrzymywał się na poziomie wyższym niż przewidziany w strategii „Europa 2020” cel wynoszący 10 %.

(¹⁰) Monitor Kształcenia i Szkolenia za rok 2015, pkt 1.1. Według najnowszego przeprowadzonego przez OECD badania PISA (2012 r.) w UE odsetek osób osiągających słabe wyniki w rozumieniu, wykorzystywaniu i tworzeniu tekstów wynosi 17,8 %, w matematyce – 22,1 %, a w naukach przyrodniczych – 16,6 %, czyli sytuuje się powyżej poziomu odniesienia określonego w „ET 2020” i wynoszącego 15 %.

(¹¹) Monitor Kształcenia i Szkolenia za rok 2015, pkt 1.1.

(¹²) Pozwalające przezwyciężać przeszkody lub ograniczenia, z którymi dana osoba może się zmagać ze względu na swoją sytuację osobistą lub społeczno-ekonomiczną.

(¹³) Takich jak umiejętność uczenia się, rozwiązywania problemów, umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i umiejętności cyfrowe, kreatywność i krytyczne myślenie.

ORAZ WYRAŻAJĄ WOLĘ DZIAŁANIA NA RZECZ:

1. Współpracy służącej promowaniu w UE rozwoju społeczno-gospodarczego i włączenia poprzez edukację – za pomocą reform, odpowiednich polityk i ukierunkowanych inwestycji. Należy wskazywać i upowszechniać polityki, które okazały się skuteczne, oraz udzielać odpowiedniego wsparcia w celu ich wdrożenia w innych krajach, które pragną się na nich wzorować, by opracować podobne polityki lub reformy.
2. Monitorowania postępów w realizacji naszych wspólnych celów w dziedzinie kształcenia i szkolenia oraz dalszej wymiany wiedzy i doświadczeń, zwłaszcza w ramach niedawno zrewidowanych obszarów priorytetowych i struktur „ET 2020”⁽¹⁴⁾. Czyniąc to, należy zapewnić spójność z głównymi celami strategii „Europa 2020” oraz rozwiązaniami w zakresie zarządzania w ramach europejskiego semestru, przy jednoczesnym pełnym poszanowaniu: zasady pomocniczości, niezależności instytucji edukacyjnych i swobody pedagogicznej.
3. Dokonywania stosownych inwestycji w edukację na wszystkich poziomach przy jednoczesnym zachęcaniu do: podnoszenia poziomu wykształcenia, identyfikowania niedoborów kwalifikacji i niedopasowania umiejętności oraz zająć się tymi problemami, a także zwiększenia emancypacyjnych skutków kształcenia i szkolenia. W tym celu wyrażają wolę pełnego wykorzystywania możliwości zapewnianych przez takie europejskie instrumenty, jak europejskie fundusze strukturalne i inwestycyjne, gwarancja dla młodzieży, Europejski Fundusz na rzecz Inwestycji Strategicznych oraz program Erasmus+.
4. Wyposażenia nauczycieli – poprzez szkolenie i ustawiczne doskonalenie zawodowe – w odpowiednie, aktualne narzędzia i metody pedagogiczne, zaprojektowane z myślą o lepszym rozwijaniu umiejętności i kompetencji oraz zdobywaniu wiedzy. Otwarcie instytucji edukacyjnych na świat zewnętrzny powinno być nieodłączną częścią tego podejścia na wszystkich poziomach kształcenia i szkolenia. Aby to osiągnąć, należy zachęcać do zawiązywania krajowych, regionalnych i lokalnych partnerstw z udziałem odpowiednich zainteresowanych podmiotów, takich jak partnerzy społeczni i przedstawiciele sektora młodzieżowego, które to partnerstwa miałyby na celu mierzenie się z konkretnymi wyzwaniami.
5. Aktywnego docierania – z myślą o tym, by nikt nie był pomijany – do młodych ludzi, którzy ze względu na swój status społeczno-ekonomiczny, pochodzenie ze środowiska migrantów lub płeć mają niewielkie szanse na wykształcenie i zatrudnienie. Należy zwiększyć umiejętności cyfrowe młodych ludzi i umiejętność korzystania z mediów, a także zdolność do krytycznego myślenia, wraz z umiejętnościami społecznymi i kompetencjami obywatelskimi. Nauczyciele i liderzy edukacyjni powinni móc wykrywać i sygnalizować wczesne oznaki zmniejszenia zaangażowania, po to by podnosić poziom wykształcenia oraz zapobiegać wczesnemu kończeniu nauki, wykluczeniu społecznemu i radykalizacji prowadzącej do aktów przemocy.

ZWRACAJĄ SIĘ DO KOMISJI, BY:

1. Nadal promowała – w kontekście programu prac na 2017 r. w ramach programu Erasmus+ – wszelkie inicjatywy odpowiadające na wyzwania opisane w niniejszej rezolucji, przy pełnym wykorzystaniu możliwości oferowanych w ramach istniejącego programu. Ponadto śródkresowy przegląd wieloletnich ram finansowych stanowi okazję do rozważenia, w jaki sposób wyzwaniom tym można najskuteczniej stawić czoła przy wsparciu różnych istniejących instrumentów UE, w tym programu Erasmus+.
2. Potwierdzała znaczenie kształcenia i szkolenia w ramach każdej europejskiej inicjatywy na rzecz wzrostu gospodarczego, zatrudnienia i zrównoważonego rozwoju dotyczącej okresu po 2020 r., uwzględniając również szersze inicjatywy, takie jak cele ONZ w zakresie rozwoju do roku 2030. W przypadku kształcenia, które charakteryzuje się perspektywą długoterminową, jest to szczególnie ważne.
3. Przed posiedzeniem Rady ds. Edukacji, Młodzieży, Kultury i Sportu, które odbędzie się w maju 2016 r., przedstawiła wniosek dotyczący nowego europejskiego programu na rzecz umiejętności wspierającego państwa członkowskie, w którym mogłaby ująć m.in. sposoby pobudzania rozwoju umiejętności i zdobywania wiedzy w perspektywie uczenia się przez całe życie, ze szczególnym odniesieniem do następujących kwestii:
 - a) podniesienie poziomu wykształcenia, przy założeniu że wykształcenie średnie II stopnia lub równoważne jest zwykle uznawane za minimalny wymóg dla zapewnienia pomyślnego przejścia z etapu edukacji do etapu zatrudnienia oraz uzyskania dostępu do dalszego uczenia się;
 - b) poprawa możliwości nabywania kompetencji kluczowych mających zasadnicze znaczenie dla uczenia się przez całe życie, szans na zatrudnienie i aktywnego udziału w życiu społecznym i demokratycznym;
 - c) zwiększenie zdolności Europy do prognozowania przyszłego zapotrzebowania na umiejętności oraz podjęcie problemu niedoboru kwalifikacji i niedopasowania umiejętności, a jednocześnie zwrócenie uwagi na wspólną odpowiedzialność środowiska edukacji i środowiska pracy oraz opieranie się na inicjatywach obu tych sektorów;

⁽¹⁴⁾ W tym poprzez konkretne uzgodnione kwestie i za pośrednictwem nowo ustanowionych grup roboczych [zob. wspólne sprawozdanie z 2015 r. przyjęte 23 listopada 2015 r. (Dz.U. C 417 z 15.12.2015, s. 25)].

- d) promowanie większej przejrzystości i wykorzystania dostępnych umiejętności i kwalifikacji mobilnych unijnych pracowników i osób uczących się;
- e) ożywienie procesu modernizacji szkolnictwa wyższego w Europie, w tym poprzez:
- poprawę jakości i adekwatności w ramach opracowywania i realizacji programów nauczania,
 - zachęcanie instytucji szkolnictwa wyższego do odgrywania roli innowatorów na poziomie regionalnym,
 - poprawę powiązań między funkcją edukacyjną a funkcją badawczą instytucji szkolnictwa wyższego,
 - opracowanie reakcji na skutki otwartego i działającego online szkolnictwa wyższego,
 - zajęcie się rolą obywatelską instytucji szkolnictwa wyższego w kontaktach ze społecznością,
 - zadbanie o to, by każda osoba posiadająca potencjał pozwalający jej dobrze radzić sobie w szkole wyższej, miała taką możliwość, niezależnie od okoliczności.
4. Wspierała państwa członkowskie we wzmacnianiu roli kształcenia i szkolenia w promowaniu aktywnych postaw obywatelskich i podstawowych wartości, w nawiązaniu do deklaracji paryskiej⁽¹⁵⁾. Zapewniła w tym kontekście synergię i współpracę z Radą Europy w zakresie demokratycznego obywatelstwa.
-

⁽¹⁵⁾ Zob. przypis 4.